

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

СОН
 ГАЛИЧА.

1 9 2 0.

— СТАНИСЛАВІВ — КОЛОМІЯ.

Літературна бібліотека
ч. 2.

Сон Галича.

ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

1920.

Станиславів — Коломия.

Ев
10
ЮРА ШКРУМЕЛЯК.

Сон Галича

Поема.

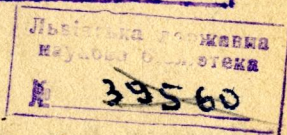
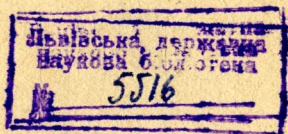
1920. — Накладом В-ва „БИСТРИЦЯ“.

З друкарні В-ва „Бистриці“
(А. Кисілевського) в Коломиї.

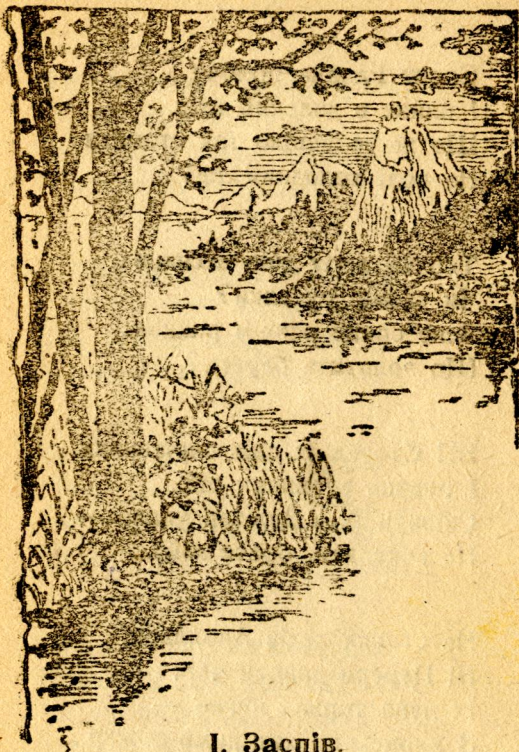
W592-5u/7-651

Всі права застережені.

Copyright 1920., by „Bystrycia“ Stanislau.

ВІДБИТКА
із „НАРОДНЬОГО КАЛЕНДАРЯ“
на 1921 р.

І. Заспів.

Дух весни полями лине,
В сонці Галич мерехтить, —
Дід Дністер, мов срібна лента,
Вколо города біжить.

Стопи Галича полоче
І пливе в далекий схід.
Що ж то встигло так стопити
На воді холодний лід?...

Теплий легіт днів весняних,
Чи таємні русалки?
Ясне сонце раннім ранком,
Що золотить береги?...

Ні! Стопив їх сліз сирітських
І ридань вдовиних рій...
Скільки їх в Дністер упало —
Не счислити, брате мій!...

Не стопив ледів Аполльон,
Ні Церери дивний чар:
Їх луна топила ніччю —
З хлопських хат дими-пожар...

Він світив катам недавно,
Як ділили добич тут, —
Ах, не знали ще сердеги,
Що леди ось-ось підуть!...

Проломилась срібна крига,
Манівцями поплила
І порвала диких гостей
І навмання понесла...

Стало тило, мов в святині —
Галич вкрила тишина...
Дід Дністер пливе повагом,
Свою думу розважа'...

Гей, тяжкі то його думи,
Повні споминів сумних,
Чути, начеб важкі стони
Йшли з грудей його міцних...

Щож то за таємні болі
Носить в собі дідуган!?
Чи не лічить любе сонце
У душі смертельних ран?...

Лічить, лічить... Та не може
Болю вирвати з грудей...
Се не біль малий дитини!
...З мільйонів він людей

Йде у груди дідугана,
Ллється стонами у щертъ,
Він терпить і стогне важко
Жде, чи прийде люта смерть....

Та не смів він завмерти
І піти зарання в гріб, —
Ще не зжата вся пшениця,
Не змолочений ще хліб...

Що йно будяться до сонця
Молодецькі косарі...
Глянь! Серпи острять на полі
щезають в синій млі!

Ось, ще хвиля, і по полі
Їх робота закипить,
Впаде ярая пшениця,
Полям пісня зазвенить.

У гору підходить Сонце, —
З чолів їм спливає піт...
Чи се піт? Незрячі очі, —
Кров червона! Ось, глядіть!

Тепла кров, червона, ясна,
Тихо рине із чола —
І спливає берегами
До широкого Дністра.

Тихо рине в синю глибіню —
І дивуєсь сивий дід, —
Що на груди лекше стало —
Проломився зимний лід...

Лине вечір. Тихве всюди —
Шепче матінка Весна:
Не журіться, смертні люди,
Ждіте щастя і добра!

Зжали вам пшеницю яру
Молодецькі косарі,
Незабаром хліб змолотять —
Прийдуть щасні, теплі дні.

Тихо спати ви лягайте,
Лине вже весняна ніч, —
Снів богато прехороших
Вам вона пришле до віч...

Не збудіте юних другів,
Що там сплять коло серпів, —
Труд важкий жде їх ще завтра:
Тьма незжатих ще ланів!...

* * *

Сплячих другів утруджених
Ніч весняна береже —
До утомленої груди
Сил нових їм додає.

II. На руїнах.

Минувшина.

Усюди сумно, глухо, пусто,
Весь світ приспала ніч свята.
Чи й ви спите, понурі стіни,
Останки слави і добра?...

Чи й ваші зимні, скельні груди
Погідний сон тайком наляг?
Чи притаїлись ви на кручі
І глядите на битий шлях?...

На кого ж ви засілись тутки?
Чи може тайний ворог йде?
Не бійтесь ви! Засніть спокійно,
Не має злоби тут ніде...

Чи може ждете ви на гостей,
Що ось прийдуть до князя,
І ждете, щоб втворилась брама?
Химерні мури! Ха-ха-ха!

Погляньте! Брам сліду не має,
Нема одвірків, ні завіс,
А шлях крутий, що пнесь на
[замок,
Бзиною й хабазом заріс.

Причудлось вам, що десь у далі
Боярський коник заіржав?
Ха-ха-ха-ха! Пугач упертий
На ваших чубах закричав!

Здається вам, що десь по салях
Луна веселий звук чарок?
О, бідні ви! Нічні русалки
Плетуть в ярі з бзини вінок...

Чарує вас таємний голос,
Що замком глухо згомонів?
Не тіштесть ви! Се не забава,
Ні славних бояринів спів!

А може я ваш сон нівечу
І рву вам нитку любих мрій?
Ворушить вас моя постава,
Чи може зимний погляд мій?...

Не бійтесь ви! Я — ваша мати,
Що вас плекала давніх літ,
На тихий приказ мого пана
З могили вийшла я на світ.

Поглянути на вас я маю
Й понести пану добру вість...
Ах, Боже! Що ж із вас
[зостало?
З життя давного — мертва
[кість!...

Та спіть ви, спіть, святі руїни,
Рука вас моя збереже. —
Спочиньте в тиші, бо небаром
Засяє Сонце — День прийде!

Дух руїн :

Хто посміє серед ночі
Тут будити нас зі сну, —
Заглядати в наші тайни
В ясну нічку зоряну!?

Ах, се ти, праведна мати!
Нас відвідати прийшла...
О, поглянь — всміхаєсь 'д тобі!
Та остання стіна!

І вежа онтам старенька
Клонить голов на привіт, —
Темний вал з утіхи рушивсь,
Наче народивсь на світ...

Тай давно тебе не бачив!
Може буде з сімсот літ!
Скільки раз зима нас крила,
Скільки разів цвів нам цвіт!...

Ти питаєш, чом не сплю я —
І руїни ті мої?
Ти не знаєш, що недавно
В нас, страшнії були дні!...

Довго спали ми ось-тутки,
Та смертельним, тихим сном,
Про князівську давню славу
Ми забули вже цілком...

Лиш часом зі сну будились,
Заглядали там — на діл,
На давню столицю нашу
І до бідних наших сіл.

І гляділи, як живуть там
Славні нащадки князів,
Лан чужий в покорі орють —
І чекають кращих днів.

Під ярмом журби й негоди
Гнувся чесний Караїт...
Він з синами князівськими
Бачив славу давніх літ...

Наче в гробі — тихо, глухо —
Проминуло много днів,
Мовчки так життя спливало
Без нарікань і жалів...

Ні Дністер — наш батько дужий,
Що повагом в далеч плив —
Тишини нам не розвіяв
Та й зі сну нас не будив.

Довго спали ми, як в гробі,
На отсій святій горі, —
Аж у нічку раз осінню
Вчули громи голосні...

Щось зі сходу загуділо,
Мов сто тисяч яничар,
Щось упало, покотилось,
Мов ті громи з чорних хмар!

Ми збудились!... Громи били
На останки наших стін, —
Покотилося каміння —
Й кров ударила з руїн!

Хто-ж то так в гору 'д нам
[пнеться?
Чи преславний боярин?
Ні! Се раб, слуга покірний
Мчить до нас — князівський син!

Той, що вчора йшов за плугом,
Переліг орав твердий,
Нині біг у ясній зброї,
Нині — лицар він святий!

Лютый ворог там на долах
Дим пускає з його хат, —
Він — преславний наш потомок
Йде 'д нам захисту шукать...

Догаряє весь пробуток...
Та на мурах внук князя
Не поступить в зад ні кроку —
В своїй крові поміра'.

Ллється кров і дзвонить зброя...
А Дністер наш, дідуган,
Весь пиниться в своїй люти —
Кровцю злизує із ран...

Так ще довго тут греміли
Тайні громи сі страшні,
На горі отсій конали
Славні внуки князівські...

А потім... Тяжка неволя
Залягала їхній край,
Святотатською рукою
Ворог збезчестив нам рай...

Заридали стіни з болю,
Вились в ранах від гармат —
І лягли ось-тут в останне,
Щоб ніколи не вставать.

Ах, страшний той сон був, мати,
Гірший всіх пекольних мук, —
Нам здавалось, що ніколи
Нас не вирвуть з лютих мук!...

* * *

Так ми спали... Аж раз ранком,
У один з весняних днів —
Ми почули десь так близько
Нам знайомий, чудний спів!

Ми збудились із просоння...
Глядимо ген-ген у діл:
Що ж то за ряди могутні
Так женуть загоном ріль?!

Львівська державна
наукова бібліотека

55/6

Наукова бібліотека

32560

Чи орли, боги крилаті,
Чи закляті лицарі?
Ах, се діти України:
Наймолодшії борці!...

Зброя блиснула до сонця,
Кров ворожу просікла,
Засміявсь Дністер широкий,
Дужі руки простяга'...

І купаєсь в лютій крові —
Мерехтить в сяйві мечів!
Так ми, мати, привитали
Наймолодших лицарів!

Усміхнулося нам сонце,
Квіти вколо зацвіли,
Ми заснули в супокою
А борці у даль пішли...

...Та чи стріне їх побіда
Й гожа Воля? Ти скажи!...
Вже нема тебе? О, ночі,
Що за голос чуєм ми?...

Хор невидимий:

Будяться зі сну руїни, —
Розтворилася могила, —
З гробу в світ нас посилав
Дух Великого Данила!

(Один з хору:)

Каже нам: Ви, слуги вірні,
Долі недорослі діти!
Гей, пора вам з гробу встати
Та на світ наш поглядіти!...

Довго вже у підземеллю
Ми в могильнім сні лежали
І чекали на спасення —
Воскресення не діждали!

Стали твердо мої слуги;
Я не раз зривавсь з могили
І глядів у синє небо,
Там байдужно зорі плили...

А Дністер старий на долах
На звичайну свою нуту
Гомонів про давню славу,
Нами й внуками забуту.

Бачив я, як моє плем'я
У неволі підростає,
Віз чужий до ціли тягне
І на Сонце поглядає...

А по нашій Україні
Плили сліз кєрвавї ріки, —
Ах! Я ляг знова в могилу
І заснуть хотів на віки!

Нині чую — в тиші ночі,
Наче б хто в мою могилу
Щось шептав і сіяв чари,
Давню славу — давню силу...

Наче казку чую ночі...
Про дими, страшні пожари, —
Про невинну кров пролляту, —
Про убійства й братні кари...

Але чую — хтось говорить
Про таємних лицарів,
Що побідою ввінчались, —
Гідні прадідів-князів!

Серце в мені защеміло,
Я збудивсь з лячного сну,
Побудив вас, слугів вірних, —
І дружину всю давну.

О, невже ж то Україну
Вкрила знов огнем луна!
Що ж — а може на руїнах
Давня слава ожива'?!

Йдіть на світ, погляньте добре
До столиць й до наших сіл...
Чи на прихід мій — готовий
Золотистий наш престіл?...

Славний Галич оживає —
Та чи Київ вже ожив?
Чи огонь братньої мести
Нашу Волинь замилив?...

Чи подали дружні руки
Закордоннії брати?
Чи у славнім Льва городі
Мають наші хоругви?

Хай вас доля попровадить
До престольного порога!
Хай вам скаже, чи далека,
Ще до щастя нам дорога!...

(Хор цідий):

Кого матір — доля любить,
Тому квіти шле під ноги —
Той путь щастя не загубить —
Прості все його дороги...

Чи й до нас прилине Доля,
Щоб нам зорю щастя дати?
Чи боїться, що спіткнеться
На руїнах сеї хати?...

Доля — Призначення:

Хто із царства нещасливців,
Із краю падолів темних
Призиває свою долю
Із висот святих, над'земних?

Хто бажає, щоб під ноги
Слати йому щастя квіти?
Ах! се ви, князівські друзи,
Бояринів славних діти!

Вже давно я в вас не була
На отсих руїнах слави,
Але бачила я добре
День кєрвавої розправи.

Знаю я кєрвавих свідків,
Що zostали на руїнах...
Що значить ся кров червона,
Що застигла тут на стінах?...

Що значить та мідь, залізо
Ті глибокі ями, нори, —
Що ховають там могили,
Що чорніють наче гори?...

Але тихо! Щось говорять
Свіжі там хрести дубові.
Що за чар у їхній тайні!...
Що за сила в їхній мові!...

Гляньте! Там ось на обрії
Сплять борці на чистім полі.
Що за тайні се герої,
Діти щастя, чи недолі?!

Ні ! Хто чистим ідеалам.
Служить коштом своєї крові,
Той напевно буде гідний
Щастя квіту і любови!...

Син Весни, любовник Волі —
Гідний щастя, гідний Долі!

Ось, глядіть ! В ряди могутні
Там стають святі герої!
Як земля покривсь квітом —
Так слова сповняться мої.

Весна:

Вже я лину з небес,
Ти, сестрице моя, —
Вколо квітом рясним
Вмить покривсь земля!

І цілюща вода
Впаде тутки із хмар —
Свою поміч пошле
Всіх небес володар...

Се залізо і мідь
І печери лячні
Вмить покриють кругом
Свіжі квіти пільні...

Кров червона зі стін
Із дощем. попливе,
А барвінок рясний
На гробах поросте.

Ось ще хвиля — й глядіть, —
Сонце зійде зза гір,
Старину взолотить
І зруйнований двір.

В сяйві сонця в ваш дім
Прийде Воля до вас
І скінчиться ярмо,
Воскресення йде час!

Бо народні борці,
Що стоять там в рядах,
Все леліали нас —
Весну й Волю в серцях.

Воля:

В чийм серці яр пишавсь,
Ідеалів всіх богиця, —
Там мій рай і мій пробуток,
Непорочная святиця.

Де за вольнії змагання
Пролилось криваве море,
Світлом Волі увінчаєсь
Мука душ — тюремне горе...

Лину я, святі герої,
Воскресення вам принести.
Поможіть мені, сестриці,
Лицарям віночок сплести!

Не з червоних, наче кровця, —
З квітів ясної Весни,
Бо невинне їхнє серце
Повне чарів і краси...

Спів борців:

Наложили на нас превеликий
[тягар
І віддали химерній нас долі,
А за муки і труд, смертонос-
[ний удар,
Прирекли нам сяйво авреолі!

І пішли ми у даль, у незнаную:
[путь
І шукаєм до Сонця дороги.
Як одних не стає — нові ти-
[сячі йдуть
Лаштувати святині пороги...

Ані страх, ані смерть — нич
[не спинить нас
Ні упавших товаришів стони—
Нас одно лиш манить: недале-
[ко той час;
Де спасуться за нас міліони...

Весна, Доля й Воля:

Ми сплетем вінець з барвінку
Й ясних рож для тих борців,
Що в рішучий бій ступають, —
Чуєм їх побідний спів!

Доля й Весна:

Ми сплетем віночок Слави
Для героїв всесильних,
Гожа Воля увінчає
Їх — побідників святих...

Доля:

Ворог світла й ворог Волі
Зникне із лица землі —
І настануть на руїнах
Для побідних кращі дні!

Доля й Воля:

Впадуть з ніг міцні кайдани,
Грудь свobodно віддихне, —
Так! Орел неситий впаде —
Прометей наш оживе!
Встане з тіней князь Данило
І засяде на престолі...

Весна:

Заспіває хор побідних
Гимн похвальний гоjій Волі!

Весна, Доля й Воля:

З хлопських хат і зі столиці
Ми на свято люд зберемо —
На замаєних руїнах
Ми таночок заведемо!

Спів борців:

Весна іде. І тріскають окози,
Що світ держали зимними
[кліщами,
Встає земля, невинная дівиця,
Квітчає лоно срібними квітками.

Вставай же брате, переліг
[з'орати,
Засіяти без куколю пшеницю;
Богиня щастя до твоєї праці
Подасть тобі помічну правицю!

Глянь: Дух Весни простер вже
[дужі крила,
Зніма з болота повалені стіни,
Будує дім, замаює квітками,
Сходяче сонце *вологить* руїни...

...Пташиний гимн лунає з твого
[поля, —
В тріумфі сходить золотая
[Воля...

Хор невидимий:

Витайте нам, святі богині!
Велике свято буде нині:
З кайдан звільниться раб
[давний...
Йде День — ми мусим відходити,
Щоб володаря сповістити,
Що квітом вкрився двір пустий.

Хор мертвої дружини:

Чуєш, князю наш Великий,
Що за вість Тобі несемо?
Від побіди й Воскресення
Як післанці ми ідемо!

На руїнах, на престолі,
Квіти слід твій покривають,
Добра Доля, Весна й Воля
Там віночки доплітають.

Бо наспіють незабаром
Із борні борці побідні,
Щастя квіту і любови —
І давньої слави гідні...

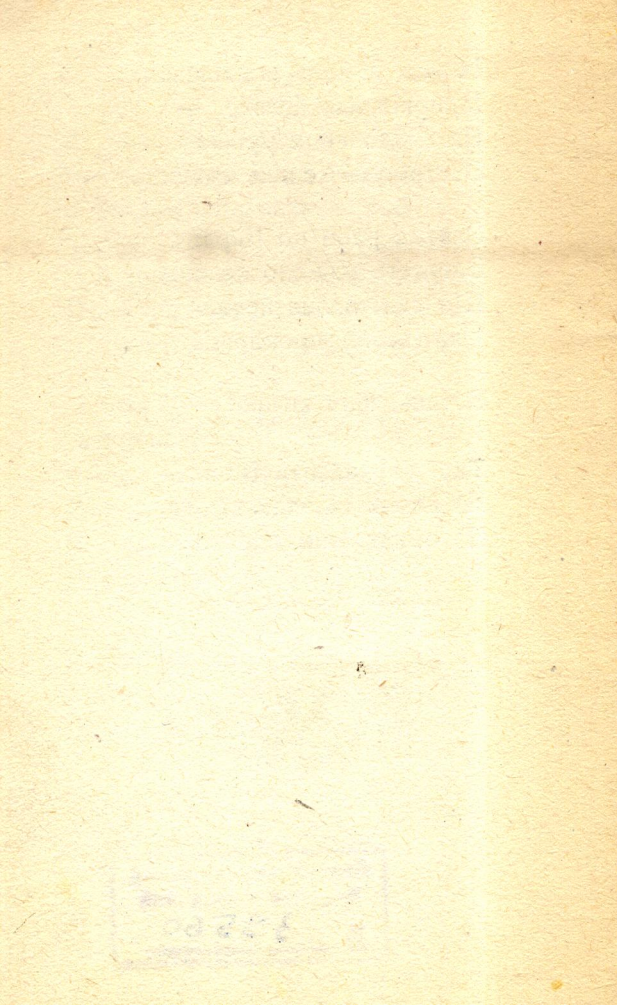
Із усіх земель українських
Міліонів йде багато, —
На взолочених руїнах
Зустрінуть велике свято!...

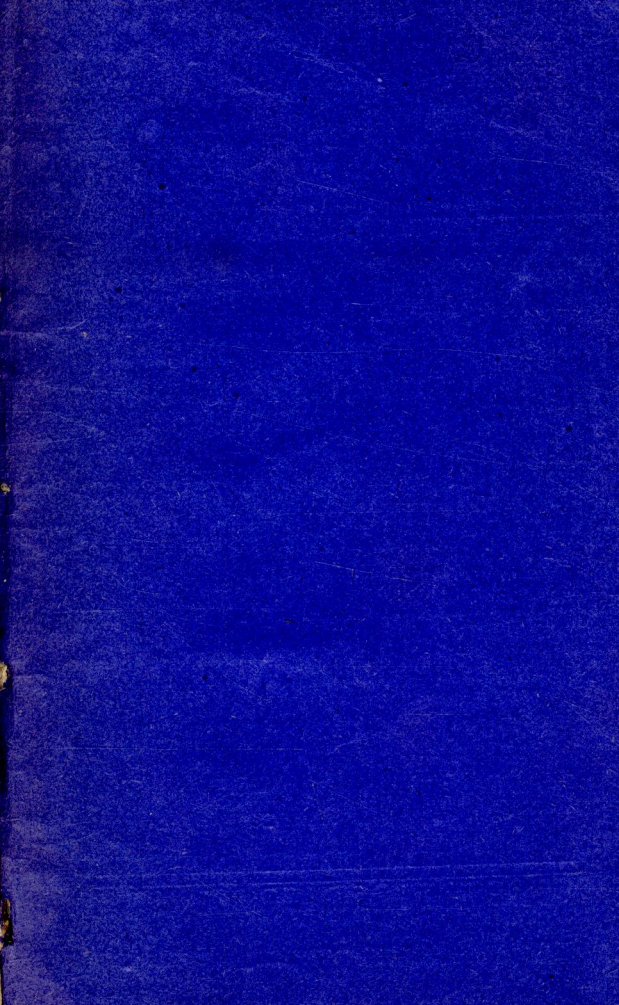
Завтра рано по Україні
Загудять радісно дзвони,
Що скінчилася недоля
І катівській проклони!

Встань, наш князю! — Так
[говорять
Твої внуки, діти Волі, —
На нових шляхах веді нас,
На обновленім престолі!...

С. Кіш, 15. мая 1916.

Новина!

Вже вийшла з друку найновіша повість

Андрія Чайковського

Малолітний.

Цю повість прийняла критика дуже прихильно.

Ціна: Мк. 60.

Набувати у:

В-во „Б И С Т Р И Ц Я“

Станиславів, Липова ч. 1.

193 P1
561

5516

1986